

Адыгэ Республикэм и Правительствоэ игъэзет

Мамырныгъэм игъэпытэн лъагъэкӀотэщт

Тыгъуасэ АР-м и Лышъхъэу ТхьакӀушынэ Аслъан Темыр Кавказым щыпсэурэ быс-
лымэнхэм ямуфтийхэм я Координационнэ
совет итхьаматэу, Къэрэщэе-Щэрджэс
Республикэм ыкӀи Ставрополь краим
ащыпсэурэ быслымэнхэм ямуфтиеу Ис-
маил Бердыевым зэлюкӀэгъу дырилагъ.

ШӀолъырхэм щынэгъончъагъэ арылтынэм фэшӀ тапӀкӀэ ИофӀу
зэдашӀэщт, терроризмэм цӀыфхэр шыухъумэгъэнхэм, 2004-рэ
илъэсым кӀалэу Беслан пӀкӀэкӀыгъэ тхьамыкӀагъом фэдэ тыди
кышчымыхъужыным афэшӀ анахъэу анаӀ зытырагъэтын фаеу
альэгъухэрэм, нэмыкӀхэми ахэр атегушӀагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ТЕЛЕГРАММ

В.В. Пономаренкэм фӀэкӀо

Лъытэныгъэ зыфӀсшӀырэ
Валерий Валерий ыкӀор!

Я XIV-рэ гъэмфӀ Паралимпийскэ джэгунхэу Лондон
щыкӀохэрэм спорт щэрыонымкӀэ джэрз медаль кы-
зэращыпхыгъэм фэшӀ сыгу кыздеӀэу сыпфӀэушӀо!

ГукӀочӀэишхоу, лъыхъужыныгъэу пхэлъымкӀэ, уимурад
кызыдӀбгъэхъун зэрӀлӀэкӀырымкӀэ кыткӀэхъухъэрэ
ныбжыкӀэхэм щысӀшӀу уафӀхъу, уигъэхъагъэхэмкӀэ Адыгэ
Республикэми, здыти Хэгъэгъушхоу Урысые Федераци-
еми ящытхъу аӀоным уӀахышхо хэушӀыхъэ.

Лъытэныгъэ зыфӀсшӀырэ Валерий Валерий ыкӀор, ори,
кыбдӀлӀжыгъэрэ Гуляйченкэ Георгий Владимир ыкӀоми
псауныгъэ пытӀэ, щыӀкӀэ-псӀукӀэ дӀгъу шгуиӀнӀэу, спор-
тымкӀэ текӀоныгъаӀэхэр шгуиӀнӀэу сышӀуфӀлӀаӀо!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКӀУШЫНЭ Аслъан

ПАРАЛИМПИЙСКЭ ДЖЭГУНХЭР

Медалыр — джэрз

ТелефонкӀэ къатыгъ. Паралимпийскэ джэгунхэу Лондон
щыкӀохэрэм Адыгэ Республикэм илӀыкӀоу Валерий Пономаренкэм
спорт щэрыонымкӀэ ящэнэрэ чыпӀэр кышчыдихыгъ.

Валерий Пономаренкэр метрэ 25-кӀэ зып-
чыжъэ псагъэм кӀэрахъомкӀэ ещ-
рыуагъ ыкӀи гъэхъагъэу ышӀыгъэм
елъытыгъэу джэрз медалыр кы-
зэрӀдихыгъэм фэшӀ
тыфӀэгъушӀагъ.

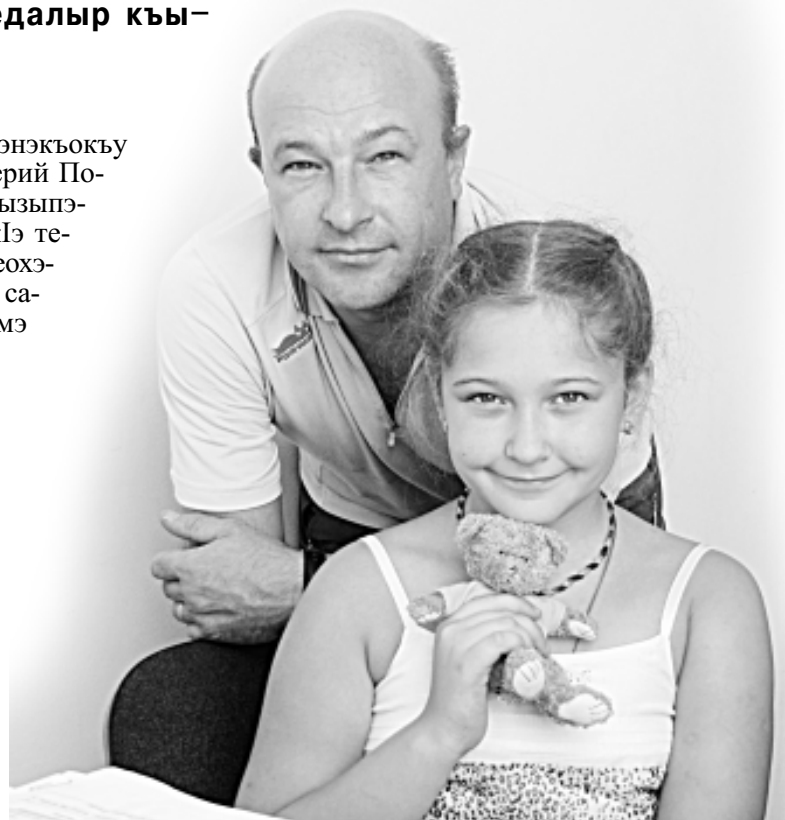
— Ионыгъом и 6-м Лондон зэнэкӀокъу
щытиӀэщт, — кытиӀуагъ Валерий По-
номаренкэм. — Метрэ 50-кӀэ тызип-
чыжъэ пхъэмбгъум кӀэрахъомкӀэ те-
щэрыошт. ТелефонкӀэ кысфытеох-
рэм, кыскӀэупчӀэхэрэм лъэшэу са-
фӀраз. МыекъуапӀэ къызгъэзжыгъэм
кышӀуфӀсӀотэщтыр нахъыб.

Тиспортсмен цӀэрыӀоу Вале-
рий Пономаренкэм ишъхъэ-
гъусэу Еленэ тыӀукӀагъ, гушъ-
Ӏэгъу тыфӀхъугъ. Гъунэ имыӀэу
ар мэгумӀкы. Иоф зыщишӀэрэ
мыекъопӀэ бӀдзэрым инӀуа-
сэхэр кышчыфӀэгъушӀох.

В. Пономаренкэм спортым
рекордыкӀэхэр щигъэуцунхъу,
имедалхэм ахигъэхъонӀэу фӀ-
тӀо.

ЕМТИЛӀЬ Нурбий.

Сурэтым итхэр: Валерий
Пономаренкэмрэ ыпхъурэ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Чернобыль движением иӀахышхо зэрӀишӀыхъэрэм, Ады-
гэ Республикэм икӀэралыгъо хабзэ икӀулыкӀухэм гъус-
ныгъэ пытӀэ зэрадыриӀэм афэшӀ Адыгэ Республикэм и Къ-
эралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль фагъэшъошагъ
Евдачков Валерий Михаил ыкӀом, сӀкъатныгъэ зиӀэхэм
я Урысые общественнэ организациеу «Чернобылец»
зыфӀорэм и Адыгэ республикэ къутамэ итхьаматэ.

АЛЬПИНИЗМЭР

Зыщыпсэурэ Адыгэ Республикэм имызакъоу, Урысые Федерациеи щызэлъашлэгъэ альпинист цлэрылоу Максим Богатыревым джыри зы къушхъэ лъагэ – «Корженевскэм икыушхъэ ишыгу папцл» зыфалоу Таджикистан итыр «ыштагъ». Ар метрэ минибл зилъэгэгъэ къушхъэхэм ащыщ, «Снежный барс» зыфиорэ цлэ лъаплэр СССР-м илъэхъан къыуатыным пае ащи удэклоен фэагъэ.

Зичэзыу

къушхъэ шыгум дэклягъ

М. Богатыревыр Таджикистан икыушхъэ лъагэ (метрэ 7105-рэ мэхъу) зыдэкляуае, Адыгэ къэралыгъо университетым щеджэрэ студентэу Фархад Муминовыр игъусагъ. Къушхъэм «иштэн» псынклэгъэп. Нэбгыритлум метрэ мини 6 аклугъахэу осышхоу къушхъэм кхыгъгъэм хэфэгъагъэх. Мыщ дэжым Максим сэнаушчыгъэу хэлъыр инэу къаффедагъ, здедэжыхъхэзэ, ос ку-

ум къыхэкълъжынхэ альэкълъгъ. М. Богатыревыми, Ф. Муминовми пытагъэ къызэрахэфэгъэм, къушхъэ лъагэм идэклоен фыкъуагъэ ямыдэу зэраухыгъэм апае тафэгущо.

М. Богатыревым зигъэпсэфын ыгу хэлъэп, зичэзыу къушхъэхтэху джы дэклоенэу зызфигъэхъабырэр анахъ щынагъохэм ащыщ, ар Тянь-Шань ары. Бэшлагъэ ащ зызыфтыгъигъэп-

сыхъэрэр, арышъ, къушхъэ шыгоу «Теклоныгъэм» ар «зэрэ-теклоштми» тицыхъэ тель.

Тянь-Шань емыжъхэзэ, М. Богатыревыр къызэрагъэблэгъгъэ Польшэм клошт, къалэу Крыница ипашэхэм ар спорт жьугъэм нахъ цыфыбэ хэщэгъэным пае арагъэшлэшт, игъэхъагъэхэм ашагъэ-гъозэштых.

(Тикорр.).

Тыфэгущо!

Тиофшлэгъоу Гъогъо Зарэ непэ имэфэкл — къызыхъугъэ мафэр хегъэунэфыкълъ. Тыгу къыддэлэу тыфэлъало игъэшлэ гъогу нэфынэнэу, псауныгъэм щымыклэу, ыгу зыфэгъоу илэхэм эклэми яхъар, янасып ылъэгъоу илъэсыбэрэ адэпсэун, адэтхъэн ылъэкълънэу. Зарэ — илофшлэн лэпэлэсныгъэшхо фызилэ, шлэныгъэ зылэкълэ цыф. Тыфэлъало а лэныкъомклэ тапэклэ гъэхъагъэхэр щилъынхэу, лъытэныгъэ зыщыфашлэры коллективым бэрэ хэтынэу.

«Адыгэ макъэм» илофышлэхэр.

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪАУЗЭ

ИГЪОМ АРАТЫГЪЭХ

Шэны зэрэхъугъэу, Урысые Федерацием Пенсиехэмклэ ифонд ибюджет къыхэкълъырэ пенсиехэмрэ ахыцэ лэпылэгъухэмрэ шышхъэлу мазэм къафалтытагъэх, зэпыугъо афэмыхъоу ыкли иплалъэм ехуылэу республикэм шыпсэхэрэм алыагъэлэсыгъэх.

УФ-м Пенсиехэмклэ ифонд ибюджет къыхэкълъырэ пенсиехэмрэ ахыцэ лэпылэгъухэмрэ зыфагъэхъхэу республикэм шыпсэхэрэр нэбгырэ мини 181-рэ е эклэ и Адыгеим исхэм япроцент 41-рэ мэхъух. Бэдзэогъум изакъоу республикэм шыпсэхэрэ пенсионерхэм ыкли фэгъэкълотэныгъэ зылэ купхэм Пенсиехэмклэ фондым и Адыгэ республикэ Къутамэ сомэ миллиардрэ миллион 235,4-рэ афигъэхъыгъ. Зэкълэмклэ мэзи 8-м къыклоцл пенсиехэмрэ ахыцэ лэпылэгъухэмрэ сомэ миллиарди 9-рэ миллиони 177,9-рэ апэлуигъэхъагъ.

Мыщ дэжым тыгу къэдгъэкълъжын тлъэкълэшт мэзаем и 1-м ыкли мэлылфэгъум и 1-м

щылэгъэхэ ахыцэ хэгъэхъожьхэм яшлуагъэклэ пенсиехэм проценти 10,6-у, социальнэ пенсиехэм мэлылфэгъум и 1-м процент 14,1-у къазэрахъуагъэр. Джащ фэдэу мэлылфэгъум и 1-м мазэ къэс аратыр ахыцэ тынхэм проценти 6,5-рэ къахъуагъ.

Ахэм ямызакъоу, ежъхэр къыклэупчлэнхэу имыщылъагъэу шышхъэлу и 1-м пенсиехэр къазэралфалтыгъэжыгъэхэм ишлуагъэклэ, Адыгеим шыпсэхэр нэбгырэ мин 30 фэдизым аратырэр нахыбэ хъугъэ. Мыщ дэжым республикэм игурыт пенсие соми 137-клэ нахыбэ хъугъэ. Иоф зышлэрэ пенсионерхэм япенсиехэр къафалтыгъэжынхэ фаеу зэрэхъуштым къыхэкълэу, ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ хъарджэу ышлэштхэм зэрэхъоштыр къыдалытэзэ, ащ ибюджет сомэ миллион 20 шагъэнэфэгъагъ.

Урысыем Пенсиехэмклэ ифонд и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-къулыкъу.

Зи хэмыкълуадэзэ Юфыр зэхэфыгъэн фае

Хъэ гъорыклохэм гумэкълъгъуабэ къызэрапыкълъырэм фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр тигъэзет бэрэ къыхиутыгъэх. Анахъэу мыр зышхъащытыр Мыекъуапэ. Тикъэлэ шхъалэ иурамхэм, ишагъухэм къащызычыхъхэрэ хъэ гъорыклохэм япчъагъэ мы аужырэ илъэххэм хэшшылкълэу зэрэхъуагъэр нафэ. Іэкълъб къэралыгъохэм мыщ екълэлэклэ гъэнэфагъэхэр къыфагъотых, хъэхэр зышлэыгъыштхэ чыплэхэр агъэпсых. Адэ сыда тэ тицыфхэр яунэ къыкълынхэмклэ щынэнхэ зыкълъфаер, къэлэ администрацием мы Юфым хэкълъпэ горэ къыфигъотын фаеба? Ащ обществэр къызыклэлълурэр бэшлагъэ.

Урамхэм атель хъэхэм цыфхэр аблэкълынхэклэ мэщынэх, сыда пломэ ахэм изекълуаклэ зыфэдэштыр къэшлэгъуае. Рэхъатэу тысэ плэзэ, ар къызычыхъушъу-тынышъ, цыфым тебэнэн ылъэкълэшт. Ащ фэдэ хъугъэ-шлагъэхэм сэри сшхъэклэ бэрэ сарихъылъу хъугъэ.

Мы гумэкълъгъом идэгъэзыжынхэклэ къэлэ администрацием ышлэрэм тызыкълэупчлэм, зыми имые хъэхэм якъэубытын ыкли ялыгъын Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Эло-

та» зыфиорэр фэгъэзагъэу къыталуагъ. Хъэ гъорыклохэр зышлэыгъыштхэ чыплэхэм (вольерхэм) яшлын пэлухашт ахыцэри бюджетым къыхахыгъэу ары. Къэнэжыгъэ закъор ар агъэфедэжыныр ары. Ау псэуалъэм ишлын пэлухашт уахътэм къэлэ администрацием цыфхэр щигъэгъозэнхэ фаеба?!

Хъэ гъорыклохэм апкъ къыкълэ цыфхэм, анахъэу нэжэ-Іужъхэм, сабийхэм, загъэпсэфын зэрамылэкълъырэр къыхэгъэ-щы Мыекъуапэ шыпсэхэрэ Къэндаур Исмахылэ.

— Нахыжыгъэм пчыхъэрэ тызщызэрэутоирэ къэлэ паркым дэжъ хъэ пчъагъэмэ къышчачы-хъэ, — ело ащ. — Цыфыр паркым зыкълорэр зигъэпсэфынэу ары, ау хъэхэм апкъ къыкълэ ар зэщыкъуагъэ мэхъу. Тикъэлэ шхъалэ игупчэ урам мыщ фэдиз хъэ гъорыкло тетмэ, адрэ чыплэхэм сыда ащыхъурэр? Хэта мы гумэкълъгъом идэгъэзыжын фэгъэзэгъэн фаер? Упчлабэ къэуцу, ау джэуап къытэзытыжы-щтыр тшлэрэп. Полицием икыу-лыкълэушлэхэм бэрэ зафэдгъазэу къыхэкълэ, ау ахэми ар ямылофэу ало. Хъэ гъорыклохэр цыфхэм яцакълэ, шъобжхэр апырашх. Ащ

фэдэ хъугъэ-шлагъэхэм япчъагъэ мы аужырэ илъэххэм хэшшылкълэу ахъуагъ. Зыгорэм пшъэдэкълъжы-ыхын фаеба? Арышъ, нахыжы-хэм, тисабыйхэм ацлэклэ мы Юфым хэкълъпэ горэ псынклэу къыфигъотынэу къэлэ администрацием зыфэгъэгъагъ.

Мыекъопэ районым ит поселкэу Приречнэм дэжъ щыджэгурэ клэлэцылкълухэм бэмышлэу хъэхэр къатэбэнагъэх. Зы шъэ-ожыем шъобж хылылэхэр тырашагъэх, адрэхэм клатхъужын альэкълъгъ. Гъогурыкълоныр щынэгъончъэнымклэ къулыкълум иинспекторхэр ары мыхъугъа-гъэмэ, клэлэцылкълум къехъуллэ-щтыр къэшлэгъоагъэ.

Тикъэлэ шхъалэ шыщ Цундышк Пшымафэ мыщ фэдэ хъугъэ-шлагъэхэм пчъагъэрэ ари-хылылагъ. Хъэ гъорыклохэм апкъ къыкълэ загъэпсэфын, урамым рэхъатэу рыкълонхэ зэрамылэкълъырэм инэу егъэгумэкълэ.

— Къэлэ паркым дэжъ тыщы-тэу хъэхэр таксист горэм ецкъа-гъэх, — ело ащ. — Ар зыхъугъэм ыуж бэ темышлэу бзылфыгъэ ныбжыкълэу гъогум рыкълонхэ-гъэм тебанэхэ, ылъакъо зэхъау-нтхъагъ, лъыр къечъэхэу гъогу гузэгум къытенагъ. Псынклэу медицинэ лэпылэгъу тыфэхъугъ, нэужым полицием илофышлэхэм телефонымклэ сафытеуагъ. Ау ахэр мы чыплэм къэкълонхэклэ адагъэл, сымэджэщым зацкълэ ащ къэкълонхэу къысагуагъ. Сэри хъэ къысэцэкълэагъ, мэфэ 90-м къыклоцл лэзэгъу уцхэр къысхалъ-хъагъэх. Арышъ, мы гумэкълъгъор зыфэдэр дэгъоу сэшлэ.

Мыщ фэгъэхыгъэу цыфы-бэхэм садэгущылагъ, эклэми къа-Іорэр зы — цыф горэ хэмыкълуадэзэ мы Юфыр зэхэфыгъэн фае. Къэлэ администрациер арышъ ащ фэгъэзагъэр, ипшъэрылхэр шап-хъэхэм адыштэу ылъэцкълэнхэу, хъэ гъорыклохэр зышлэыгъыштхэ чыплэхэри псынклэу къызылуи-хынхэу тыщэгугъы.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Еджэныр блэзыгъэкълыхэрэр полицием ыуплъэкълуштых

Юныгъом и 1-м къыщегъэжыагъэу и 10-м нэс полицием илофышлэхэм профилактическэ Иоф-тхъабзэу «Еджапл» зыфиорэр аублагъ. Мы уахътэм клэлэеджакълэхэр еджаплэм къызэрэкълуалэхэрэр ауплэкълушт. Урокхэр благъэкълынхэу зытэхъухъэрэр зэхафышт ыкли ар дагъэзыжыным Иоф дашлэшт.

Іофтхъабзэр зэхэзышагъэхэм плуныгъэ тэрэз зэрымылъ унагъохэр къакълухъащтых, сабыр агъэсэным фэшл пшъэрылхэу ялэхэр агу къагъэкълъжыштых. КІэлэеджакълэхэм лекциехэр афызэхаштых, хабзэр зыкуоохэрэм пшъэдэкълъжыэу арагъэхъырэр къафалотэшт.

Апэрэ классым ихъэгъэ клэлэцылкълухэм гъогурыкълон шапхъэхэр амыукълонхэм фэшл егъэджен сыхъатхэр афызэхаштых. Ащ нэмыклэу, Іофтхъабзэм къыдхалытагъэу тугынымрэ шъон пытэхэмрэ зыныбжэ имыкълугъэхэм язышхэрэр къыхагъэщыштых.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцлэклэ шытыр ыкли Адыгеимклэ театрем илофышлэхэм я Союз гухэкълышхо ащыхъоу фэтхъаусыхэх Устэкъо Мухътар Зэчэрые ыкълум ышэу Барыч идунай зэрихъожыгъэм фэшл.

Адыгэ Республикэм культурэмклэ икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ Республикэм икамернэ музыкальнэ театрэу А. А. Хъанхъум ыцлэклэ шытым» илофышлэхэр гухэкълышхо ащыхъоу фэтхъаусыхэх Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ инароднэ артистэу Устэкъо Мухътар Зэчэрые ыкълум ышэу Барыч зэрэщымылэжым фэшл.

ХЪУАЖЬ АМИНЭТ:

— Министерствэм «цы-хъэшлэгъу телефон» ила? Хэбзэ юфышлэу о кы-опхыгъэхэм цыф кы-зэрыком ифитынгъэ-хэр ыукъуагъэхэмэ, о пшъхэкӀэ кыютхъау-хылэн ылъэкышты?

— «Цыхъэшлэгъу телефон» тӀ, ащ ехылыгъэ къэба-рыр министерствэм исайт ит. Къолхъаным пэуцужьыр ком-миссие цыӀ. Цыфхэм кыатхы-р дэо тхылхэр ащ еулыгълук, ахэм коррупцием чыпӀэ шы-рялэмэ зэрегъашӀ.

Тхъамафэм тӀо сэ фаехэр кыысӀукӀэнхэ алъэкышт. Ащ нэмыкӀэу, сигуадзэхэм тхъа-мафэм тӀо цыфхэр рагъэбла-гъэх. Мы аужыр уахътэм кытӀукӀэр тхылхэм юф зэ-радатылэр шыкӀэр зэлтгъу-нэу проект дгъэхъауыгъэ. Эксперт шъхъафитхэм яшӀош-хэр кыраолӀэнхэу ар тисайт кыдгъэхъагъ.

Дэо тхылхэм тахалтэ зы-хъукӀэ, федеральнэ хэбзэгъ-уцугъэм тетэу ахэм юф адэт-шӀ. Ахэр тисайт кыибгъэ-хъанхэ плъэкышт, цыфхэм тызалукӀэр мафэм кытаты-ми хъушт.

— Цыфхэм зэралытэ-рэмкӀэ, яфитынгъэхэр анахъу зыщакъохэр кӀэлэцыкӀу ыгыпӀэхэм ясабийхэр аратыхэ зы-хъукӀэ ары. Сыда а лъэ-ныкъомкӀэ шъушӀэр?

— Адыгэ Республикэм кӀэ-лэцыкӀу ыгыпӀи 130-рэ ит. Ащ шыщэу 128-р муниципаль-нэх. Ахэм ачӀэсыштыр кыых-зыыххэр районхэм ыкӀи къа-лэхэм гъэсэныгъэмкӀэ ягъэ-рышӀапӀэхэр арых. Ау ахэр ыуплъэкӀунхэр министерствэм ишъырылхэм ащыц. Хэзгъэ-унэфыкӀымэ сшӀоигъу, исабий кӀэлэцыкӀу ыгыпӀэм риты зэхум хабзэр зыгорэм ыукъуа-гъэу жэрылӀкӀи, тхылхэу зы цыф зыкытыфигъэзагъ.

Мы аужыр уахътэм Мые-кыуапэ щыпсэурэ нэбгырабэ-мэ министерствэм а юфыгъом епхыгъэу лъэу тхылхэр къа-тхы. Цыф бэдэдэ чэзым зэ-рэхэтым ар епхыгъ. Непэ рес-публикэмкӀэ нэбгырэ мини 10

«Шапхъэхэр ТЫМЫУКЪОНХЭМ ТЫПЫЛЪ»

Коррупцие зыфалорэр лэнатӀэ зылыгъым ахъэшхо къэралыгъом шӀуитыгъуныр ары. Гуцылалэм зэрэдэтыр общественнэ ыкӀи политическэ юфышлэхом е лэнатӀэшхо зы-лыгъым къуалхъэ фэпшынышъ, «пщэфы-ныр» ары.

Къэралыгъо щылэпын фае коррупцие имы-лъэу. ШыпкӀэ, зым нахыбэу, адрэм нахъ макӀэу ащ ушылукӀэшт. Къэралыгъом ха-бзэр щамыукъоу, хэбзэгъуцугъэхэр ща-гъэцакӀэхэ зыхъукӀэ, къолхъэ тын-ыхы-ныр нахъ макӀэ щыхъушт...

Мы гупшысэр чыжъэу лъыбгъэкӀотэн плъэкышт, ау тэ типшъэрылъ тыкъекӀолӀэн.

Тыгъэгъазэм и 9-м, 2011-рэ илээсым Адыгэ Республикэм и Лышхъэ иунашъокӀэ «Кор-рупцием пэуцужьыгъэныр» ылоу Зэхэт про-граммэ аштагъ. Ар зэрагъэцакӀэрэм фэгъэхыгъэу тиупчӀэхэм джэуапхэр къаритыжыныхэу телъэугъ АР-м гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ иминистру Хъуажь Аминэт.

федиз чэзым ежэ, ащ шыщэу Мыекыуапэ щыпсэурэр нэбгы-рэ 5694-рэ. Тхылхэу кытӀэкӀэ-хъагъэ пэпчъ министерствэм икомиссие хэплъэ, шъхъафэу зэхефы.

2011-рэ илээсым министр-ствэм нэбгырэ заулэмэ зыкы-фагъэзагъ кӀэлэцыкӀу ыгыпӀэхэм гъэцӀэкӀэжыны юфшӀэн-хэм ыкӀи зэрэтхъакӀэшт-лэ-кӀэшт пкыгъохэм апӀухъащ ахъшэм иугъоин фэгъэхы-гъэу. УплъэкӀунхэм къагъэнэ-фагъ ны-тыхэм якомитетхэм яунашъокӀэ ыпшӀэкӀэ зыцӀэ къетлогъэ фӀо-фашӀэхэм апае ахъшэ аугъоу. Ны-тыхэм я-комитетхэр хэбзэнчъэу мызе-кӀонхэм фэгъэхыгъэу уна-шъохэр тшыгъэх ыкӀи гъэсэ-ныгъэмкӀэ гъэорышӀапӀэхэм афадгъэхыгъэх.

— БлэкӀыгъэ илээсым зейкӀ къэралыгъо ушэ-тынхэр аты зэхум рес-публикэм бырсыр кы-хъухъэгагъ. Мыгъэ сы-дэуштэу ахэр зэхэшъ-цагъэхэ? Ушэтыныр кӀо зыхъукӀэ къуалхъэ щы-

мылэным, ащ пэуцу-жыгъэным пае сыд фэ-дэ юфтхъабзэхэ зе-шъухъэхэр?

— КъасӀомэ сшӀоигъу а ю-фыр федеральнэ ыкӀи чыпӀэ къэралыгъо хэбзэ къулыкъухэм янэплъэгъу зэрит зэпытыр. Мы илээсым имэлылфэгъу мазэ гъэсэныгъэм фэгъэхыгъэу Урысые Федерацием и Пре-зидент зӀукӀэу зехицагъэм Урысыем и Правительствэ, шӀолгырхэм ягъэцӀэкӀо хаб-зэхэм, гурыт еджапӀэхэм ыкӀи ушэтын ыыхыпӀэхэм япашэхэм япшъэдэкӀыжъ кӀэлэтыгъэным-кӀэ юфтхъабзэ зэфэшхъаф-хэр зшӀуахынхэу къафигъэ-пытагъ.

Мы илээсым имэлылфэгъу мазэ АР-м и Лышхъэ тиминистрствэ пшъэрылъ кыфи-шыгъ къэралыгъо ушэтыныр аты зыхъукӀэ фэгъэкӀотэныгъэ кыыхмыхъаным пае зэхэща-кӀохэм анаӀ зэратэтыр нахъ агъэлъэшынэу. Лышхъэм иунашъо дгъэцакӀэзэ, шӀпхъэ тхылхэм зэхъокӀыныгъэхэр афэтшыгъэх, экзаменхэр зы-

щатыштхэ чыпӀэхэри, матери-алхэр кызырашӀапӀэхэу, юф зышадашӀэрэ Гупчэри ты-уплъэкӀугъэх. ЕГЭ-м изэхэ-щакӀохэм афэгъэхыгъэ гъозэ тхылхми зэхъокӀыныгъэхэр ыкӀи хэгъэхъоныгъэхэр фэт-шыгъэх. Ахэр АР-м ушэтын-хэмкӀэ икӀэралыгъо комиссие итхъаматэ кыщегъэжъагъэу, экзаменыр зыщыкӀошт чыпӀэм ипачи, зэхэщакӀохэм зкӀэми анэсыгъэх.

— ЗейкӀ къэралыгъо ушэтыным изэхэщанкӀэ шапхъэу щылэхэр зы-укъохэрэм сыд фэдэ пшъэдэкӀыжъ ахын фаеу хабзэу щылэхэм кыдалытэрэр? Мы илээсым министерствэм ащ фэдэ хэбзэуконо-гъэхэр ыгъэунэфыгъэхэ?

— Шапхъэхэу ЕГЭ-м пылъ-хэр амыукъонхэм лъыплъэрэ къэралыгъо комиссием илӀы-кӀохэр ушэтын ыыхыпӀэхэми, юфшӀагъэхэр зыщауплӀэкӀу-рэ Гупчэми тэгъагӀох. Ушэтын пэпчъ ахэм зэфэхысыжъхэр фашӀых. Мыгъэ ащ фэдэу шэ-

гъоогоу шапхъэхэр аукъуа-гъэхэу кыыхагъэщыгъэх ыкӀи тиминистрствэ иотделэу гъэ-сэныгъэм ылъэныкъокӀэ шап-хъэхэр мыукъогъэнхэм фэгъэ-загъэм кырахылылагъэх.

Административнэ хэбзэ-укъонхэр зэрашӀыгъэхэм фэ-гъэхыгъэ протоколхэр етӀанэ мировой судьям фэдгъэхы-гъэх. УФ-м и Кодексэу адми-нистративнэ хэбзэукононым фэгъэхыгъэм ия 4-рэ Ӏахъ ия 19.30-рэ статья юридиче-скэ лицом ыкӀи лэнатӀэ зылы-гъым административнэ тазыр теплъханэу кыделъытэ. Ау тапӀэкӀэ ащ фэдэ хэукъоныгъэ ышӀыгъагъэмэ, илэнатӀэ ежъ емыпэсыгъэу плытэн плъэ-кышт.

— Къэралыгъо ушэтыным кыдилытэрэ шапхъэ-хэр укъуагъэ мыхъун-хэмкӀэ сыд фэдэ амалха джыри жъугъэфедэнхэу шъугу хэлъыр?

— Сэ сшӀошӀыкӀэ, общест-венностым иамалхэр нахъ гъэ-федэгъэнхэ фае. Ахэм фе-деральнэ хэбзэгъуцугъэм ама-лышхохэр къаретых. ЕГЭ-м къолхъэ тын-ыхыныр кы-хэмыхъаным къэралыгъо ха-бзэр зэрэфаем фэдэу общест-венностри фаемэ, ар уплӀэкӀун-хэм ахэлэжъэнымкӀэ амалэу щылэхэр ыгъэфедэнхэ ылъэ-кышт. Мыгъэ ащ фэдэу мини-стерствэм общественнэ лъы-плъэкӀо 70-рэ кыыригъэблагъи, зейкӀ къэралыгъо ушэтыным изэхэщэн хэлъжагъ. Ахэр къэ-бар лыгъэгӀэс амалхэм, обще-ственнэ объединениехэм ыкӀи организациехэм, ны-тыхэм якомитетхэм ялӀыкӀох. 2012-рэ илээсым къэралыгъо ушэты-ным изэхэщакӀохэм шапхъэ-хэр аукъуагъэхэу ахэм агъэ-унэфыгъэп.

ЗэхэщакӀохэм япшъэдэкӀыжъ нахъ зыкъегъӀэтыгъэнымкӀэ яшӀуагъэ къэкӀо ушэтын ы-хыпӀэ анахъ инхэу республикэм итхэм видеокамерэхэр зэрахэт-хэм. ШыпкӀэ, нахыбэрэмкӀэ ахэр Мыекыуапэ зыщагъэуцу-гъэхэр.

ХэзгъэунэфыкӀымэ сшӀоигъу, къолхъэ тын-ыхыным епхы-гъэ фактхэм язэхэфын тэ тиминистрствэп зэпхыгъэр, ахэм афэгъэзагъэхэр хэбзэукумӀо къулыкъухэмрэ прокуратурэм-рэ арых.

— Тхъауегъэпсэу.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Нэлуасэ зэфэхъугъэх

Мыекыопэ къэралыгъо тех-нологическэ университетым

шӀэныгъэм и Мафэ фэгъэхы-гъэ мэфӀкӀ зэхэхъу зехицагъэр

мы илээсым апшъэрэ еджа-пӀэм кычӀэхъагъэхэмрэ ахэм

филармонием шыкӀуагъ. ИлээсыкӀэ еджэгъур ра-мыгъажъэзэ, нэбгырэ ми-ным къехъоу

якӀэлэегъэджэштхэмрэ ыкӀи ядеканыштхэмрэ нэлуасэ зэ-фэхъугъэх. ЗӀукӀэр кызылӀуихыгъ МГТУ-м иректорэу, техническэ шӀэныгъэхэмкӀэ докторэу, про-фессорэу Блэгъожъ Хъазрэт. Студент хъугъэ ныбжыкӀэхэм апэ илӀ гъогуэр зэрэмыпсын-

кӀэр къарилуагъ ыкӀи еджэным иапӀэрэ мафӀкӀэ къафэгъушӀуагъ. Факультет зэфэшхъафхэм ядеканышӀышӀуфэс гушылэхэр студентхэми ны-тыхэми къа-фалуагъэх. Нэужым университе-тым ишылӀэныгъэ кызылӀоты-кӀырэ фильмэ зӀукӀэм кӀекӀо-лагъэхэм къафагъэлъэгъуагъ.

Студенческэ егъэджэн-твор-чествэм итхъаматэу Чыржынын Адамэрэ «SIFE» зыфиӀорэ командэм хэт студентхэмрэ Мыекыопэ къэралыгъо уни-верситетым зехищэрэ юфтхъэ-бзэ зэфэшхъафхэм чанэу ахэ-лэжъэнхэу ныбжыкӀэхэм къа-джагъэх.

Нэужым мыгъэ апшъэрэ еджапӀэм чӀэхъагъэхэр зыгъэ-гумӀэкӀырэ упчӀэхэм яджэуап-хэр къаратыжыгъэх.

ПАТИКЪО Анет.

Сурэтхэр Ӏашыны Аслъан кытырихыгъэх.

Урокыр министрэм зэрищагъ

**ЫпэкIэ тигъэзет къызэрэщыхэтыутыгъагъэу, Мые-
къуапэ иеджаплэу N 17-м полицием икласс щагъэ-
псыгъ. Ащ кIэщакIо фэхъугъ Адыгэ Республикэм
хэгъэгъу кIоцI IoфхэмкIэ иминистрэу Александр Ре-
чицкэр.**

Юныгъом и 1-м фэгъэхьыгъэ мэфэки зэхэхъуэ еджаплэм щызэхашагъэр заухым ыуж апэрэу мыщ къеклолэгъэ кIэлэеджэкIо цыкIухэм апае гъогузеклоныр щынэгъончъэным фэгъэхьыгъэу нысхапэхэм къарагъэшыгъэ спектаклэр къафагъэлъэгъуагъ. КIэлэцыкIухэм ашIогъэшIэгъонэу ащ еплъыгъэх. Министрэу Александр Речицкэр кIэлэеджэкIо цыкIухэм гущыIэгъу афэхъугъ. Нэужым я 10-рэ классым ис кIэлэеджаклохъу зищыIэныгъэ полицием езыпхы зышIоигъохэм

егъэджен сыхат афызэхашагъ.

Урысыем иполиции зэрэзэхашагъэм къэбарэу пылгыр, Адыгеим имилиции тарихъ гъогоу къыкIугъэр, министерствэм непэрэ мафэм шыкIорэ зэхьокIыныгъэхэр, нэмыкI лъэныкъохэри полицие классым икIэлэеджэкIо 32-мэ А. Речицкэм къафилотагъ. Ioфым къыныгъоу хэлъыштыри, япшгъэрылхэр зыфэдэштхэри икIу фэдизу къагуригъэуагъ. КIэлэеджаклохэм министрэм упчIэхэр къыратыгъэх. Ахэр анахъу зыгъэгумэкIыштыгъэхэр егъэдженэр зэрэзэхашэшт шIыкIэр, хэушъхьафыкIыгъэ щыгъынхэр ащыгъыштхэм ыкIи Ioфтхьабзэу министерствэм зехицэхэрэм ахэлэжьэштхэм ары.

Полицием икIулыкIушIэхэм яIoфшIакIэ къызылотыкIырэ фильмэу зэхэгъэуцагъэр ныбжьыкIэхэм къафагъэлъэгъуагъ.

ИлъэсыкIэ еджэгъум къыдыхэлъытагъэу, кIэлэеджаклоу мы классым исхэм япрограммэ дакIоу юридическэ шIэныгъэхэри зрагъэгъотынхэу амал яIэшт. АщкIэ ахэм Ioф адашIэшт AP-м хэгъэгъу кIоцI IoфхэмкIэ и Министрествэ иегъэдженIэ гупчэ икIулыкIушIэхэм.

ПАТIЫКЪО Анет.

«ШЪАЧЭ-2014»

ЗэхэщакIохэр рагъэдджэштых

УрысыемкIэ Олимпийскэ комитетым ипрезидент иупчIэжьэгъоу Олег Гадючкиным къызэриуагъэмкIэ, къэралыгъом ит апшэрэ еджаплэхэм сэнэхат зэфшъхьафхэу ныбжьыкIэхэм щарагъэгъотыхэрэм псынкIэ шъыпкIэу джыри зы ахэгъэхьогъэн фае. Ар «спортивнэ менеджмент» зыфиорэр ары. Ащ къыхигъэщыгъ спортым цыфхэр нахыбэу пыщэгъэнхэм фэшI зыщыпылбъыштхэ чIыплэхэр зэримыкIухэрэм имызакоу, ахэр зыгъэIорышIэшт цыфхэри Ioфым федагъэхэу зэрэтимыIэхэр. «Ащ къыхэкIэу, Шъачэ шыкIошт Олимпийскэ джэгунхэр къэмысхэзэ, федеральнэ гупчэм къытIупшырэ ахъщэмкIэ спортивнэ комплекс заулэ дгъэпсышт, — еIо ащ. — Тиспортсменхэм зэнэкьокъу зэфшъхьафхэм чIыплэ анахэ дэгъухэр къащахыхэу бэрэ къыхэкIыми, спортымкIэ гъэIорышIэкIо-гъэцэкIэкIо гъэсагъэхэр зэрэтимыIэхэм ягъэхьазы-

рын тынэмысызэ къэIогъэн фаер тищыкIэгъэ кадрэхэр зэрагъэхьазырынхэ къэралыгъо программэ джыри зэрэщымыIэр ары».

ШIэныгъэ дэгъухэр зилэ специалистхэр къалэу Шъачэ къыщызэIуахыгъэ Урысые Дунэе Олимпийскэ университетым (РМОУ) щырагъаджэхэу зэрэрагъэжьэштхэр О. Гадючкиным къыхигъэщыгъ.

Спортым изэхэщэн ыкIи игъэзеклон пылбъышт IoфышIэхэр Америкэр ары апэу зыщагъэхьазырыгъагъэхэр, Европэри ащ ыуж зыхьагъэр илъэс 20 фэдиз хьугъэ, джы тэ тиахыти къэсыгъ.

Ащ фэдэ специалистхэр Шъачэ Олимпийскэ университетым щырагъэдженхэу зыкIэхьугъэри О. Гадючкиным къыIуагъ — программэу ныбжьыкIэхэр зэрэрагъэджэштхэр Дунэе Олимпийскэ Комитетыр яIэпыIэгъоу ыкIи яупчIэжьэгъоу къыхахыгъ.

Шъачэ ибыракъ аIэтышт

КIымэфэ Олимпиадэу къалэу Шъачэ шырекIокIыштым Кавказым щыпсэурэ лъэпкъхэм яспортсмен анахэ дэгъухэр, лъэпкъ къэщыокIо купхэр, нэмыкI коллектив гъэшIэгъонхэр хэлэжьэнхэ альэкIышт.

Олимпиадэр къэмысызэ джыри зы Ioфыгъо гъэшIэгъон Кавказым щыпсэухэрэм зэрэзэшIуахышъуштыр Ингуш Республикэм и Лышъхъэу Юнус-Бек Евкуровым къыIуагъ — Темыр Кавказым иальпинистхэр зыхэлэжьэштхэ «къушъхьэдэклиуаер зэхэщакIохэм дэгъугъэ». Ащ пае федеральнэ бюджетым сомэ миллиони 3-м нахэ мымакIэу къафитIупшыну хьушт.

Мы къэбарыр Урысые Федерацием и Президент илIыкIоу Темыр Кавказым щыIэ Александр Хлопониным зынагъэсым, къадыригъэштагъ, кавказ республикэхэм япащэхэри Ioфым изэхэщэн къыхэлэжьэнхэу зэдаштагъ, ахъщэки IэпыIэгъу къафэхьуштых.

Анахэ къушъхьэ лъагъу зэрэдунаеу тетхэм «Шъачэ-2014-р» ибыракъ дахьыеншъ, щагъэлэныр ары альпинистхэм япшэрэлы шъхьаIэштхэр. Къушъхьэхэр къэралыгъо зэфшъхьафитфымэ ащыIэх — Урысыем, Австралием, Китаим, Танзанием ыкIи Аргентинэм.

Хэтэ къушъхьэ шыгъухэм адэкIоештыр? Урысыем альпинизмэмкIэ и Федерацие икомиссие итхьаматэу Елена Кузнецовам къызэриIорэмкIэ, Кавказым къушъхьэ лъагъэхэм адэкIоерэ альпинист Iэпэлэсабэ исэп. Исхэм бзыльфыгъитIу ахэт, Къэбэртгэ-БэлыкIар Республикэм щыпсэурэ Мэз Маринэрэ Ингуш Республикэм щыш Лейла Албогачиевамер. Джащ фэдэу Абу Ольмезовырэ Аздор Хаджиевымер къушъхьэу Эверест дэкIоагъэхэу шыт.

Альпинист клубэу «Къушъхьэ шыгуибл» зыфиIорэм ипащэу Александр Абрамовым зэрилбъытэрэмкIэ, псауны-

гъэ пытэрэ сэнаушыгъэрэ зыхэлэ альпинист ныбжьыкIэхэри къушъхьэ лъагъэхэм адэкIоешъуштых. «Нэбгырэ 50 фэдиз зыхэтышт купэу къушъхьэшыгъухэм адэкIоештхэм сомэ миллиони 3 атебгъэкIоденыр бэп, — еIо ащ. — Ахэм психологхэр, шIэныгъэлэжьхэр, альпинистхэм япсауныгъэ изытет лъыплъэшт цыфхэр ахэтыштых».

Къушъхьэ лъагъэхэм зэрадекIуаехэрэмрэ чIыплэ дахэу альэгъухэрэмрэ сурэтхэр, видеороликхэр къазытыраххэкIэ, ахэр канал зэмылIуужыгъохэмкIэ хэгъэгъу зэфшъхьафхэм къащагъэлэжьгъонхэ альэкIышт, цыфыбэмэ ашIогъэшIэгъонышт.

Проектым игъэцэкIэн зылэ илхэр УФ-м и Правительство итхьаматэ игуадзэу Д. Козакэр Олимпиадэм изэхэщэкIо комитетрэ. Экспедицием изэхэщэнкIэ IэпыIэгъу къафэхьунхэу лъэу тхылхэр ахэм афагъэхьыгъэх.

(Тикорр.).

Факел мин 16 арагъэшIышт

Къалэу Красноярскэ дэт машинэшI заводым ипресс-къулыкIу макъэ къызэригъэлурэмкIэ, къалэу Шъачэ 2014-рэ илъэсым шыкIошт Джэгунхэм апае япредприятие факел мин 16 къыщагъэхьазырышт. Ахэр зыфэдэштхэм ышъхьэ къырахырэп, лъэтегъэуцо амышIэу зыми ахэр рагъэлъэгъуштых.

Олимпиадэм изэхэщэкIо комитет зэрэхигъэунэфыкIырымкIэ, Олимпиадэм имашIо Шъачэ къынагъэсыным пае зэхэщэшт эстафетэм нэбгырэ мин 14 хэлэжьэшт. МэшIотхьуа-

бээр къызыпыкIырэ факелхэр аIыгъэхэу цыфхэр Урысыем ишъолгыр 83-мэ къапхырыкIыштых, гъогоу къакIуштыр километрэ 56-м ехьу.

Лондон шыкIогъэ Джэгунхэм щагъэблагъэр мэшIотхьобзэ мин 8 зэрэхьуштыгъэр, Шъачэ шыблэштхэр мин 16. ЗэхэщэкIо комитетэу «Шъачэ-2014»-м къызэриIорэмкIэ, ахэр къэзыгъэхьазырышт заводэу «Красмашым» сомэ миллион 200 фэдиз ащ пае ратышт. Зэхэщэшт эстафетэм къыхеубы-

тэх Олимпиадэм имашIо шыштхьабзэхэр космосым зэрагIупшыштхэр, къушъхьэу Ioшъхьэмафэ зэрэдахьыенштыр, Темыр полюсым, нэмыкI чIыплэ цIэрыIохэм зэрэнагъэсыштыхэр.

Эстафетэм хэлэжьэгъэ цыфхэм факелэу къырахьафыгъэхэр, фаехэмэ, ащэфыжыныхэу фытыныгъэ яIэшт. Хабзэм зы факелым ишIын сомэ мин 13 фэдиз зэрэтыригъэкIодагъэр къыдэплъытэмэ, зылыгъыгъэ пстэуми ахэр зэрамыщэфыжышъуштыр гъэнэфагъэ.

Къэбархэр къэзыгъэхьазырыгъэр ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

КЪУАДЖЭМ ИЦЫФ ПЭРЫТХЭР

Нэлуасэ шьузфэсшыщтыр тхьаматэп, механизаторэп, былымахьоп, кӀэлэегъаджэп. Зигугъу кьэсшыщтыр Теуцожь районим ит кьоджэ зэкӀужь цыкӀоу Нэчэрэзые тучанэу дэтым ильэс 42-рэ хьугъэу щылэжьэрэ Бэрэтэрэ Теуцожь ары.

ЛӀэу тыкызытегушыӀэрэмрэ сэрырэ тызэлъыкӀоуи, тызэхьэуи, тызэныбджэгъушхоуи щытэп. Адыгэмэ аӀо мыхьамелэм зэфимыщэрэ, зэпэблагъэ ымышӀырэ щымыӀэу. Ари тэрэз. Ау ащ фэди кыхэкӀыгъэп. Блэгъэныгъэ-лахьылныгъи здытиӀэп. Адэ сыда мыщ фэди уахьтэм тучантесхэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэ кьэдгъэхьазыры тыхьэбзэгъэу Бэрэтэрэ Теуцожь тыкытегушыӀэныр кызыхэкӀыгъэр? ЛӀэшӀэгъуныкӀоу хьугъэу журналистэу ИофшӀэн зытхьэ, Теуцожь ыкӀи Красногвардейскэ районхэм, Адыгэкъали, нэмыкӀ чыпӀэхэм и ятучанхэр хэгъэки, языкӀогъупэ кьэнагъэп слъапэ нэмысыгъэу. Ау зигугъу кьэтшыӀырэ Бэрэтэрэ Теуцожь зытхьэ ильэсипшӀ пчъагъэ хьугъэ. ЦыфышӀу, уӀукӀэу гушыӀэгъу кыпфэхьункӀэ тхьагъо. ШхьэкӀэфэныгъэшхо хэлъ, нэгъушӀоу кыппэгъокӀы, уилъэгъун кыпфегъэцакӀэ, укьегъэ-кӀогъэ.

ИофшӀэнкӀэ хьупхъэ дэд. Сельпохэр, ПРТ-хэр зыщӀэхэм ахэм япашӀэщтыгъэхэу Нэхэе Юсыфи, ХьэхъуанэкӀо Рэмзани, ХьокӀо Хьазрети, ХьокӀо Кушыкуи, нэмыкӀхэм и гушыӀэгъу тафэхьоу, яӀофшӀэн зэрэзыхьэрэр кьадгъэуатэу, щысэтешыӀэу лажэхьэрэм такӀэупчӀэу бэрэ кыхэкӀыштыгъ. Апэу зигугъу кьашыштыгъэр, зыщытхьу афэмыухыштыгъэр тыкы-

зытегушыӀэрэ нэчэрэзые тучантесэу Бэрэтэрэ Теуцожь.

Ащ изакъоп. Тэри ащ фэди ильэсхэм районхэм мэфӀкӀ мэфӀшхохэу ащызэхашӀэхэрэм ташӀэ, тэлъэгъу ахэм цыф бэдэдэ кьызэрэкуалӀэрэр. Ащ фэди кьоджэдэхэу цыф псэупӀэхэм кьарыкӀыхэрэр агъэрэзэнхэм фэшӀ мэфӀкӀ зэхэхьэшхохэм, ермэлыкхэм тучантесхэр кьарагъэблагъэх шапӀэхэр кьащызӀуахынхэу. Зытетыр пӀон хьумэ, ащкӀэ зипшӀэрылхэр зымыгъэцакӀэрэр мэкӀагъэп. Ушхьагъу зэфӀшхьафхэр ашӀыштыгъэх, зым ыщэнэу кьырищӀӀӀэн имыӀэу, адрэм ахэр кьызэрищӀэщтыр ымыгъотыгъэу аӀоштыгъ.

Ау ермэлыкхэр Пэнэжьыкьуае щызэхашагъэми е жьоныгъокӀэ мазэм иапэрэ мафэ фэгъэхьыгъэ шыгъачъэу щыӀэрэр арыми, шапӀэхэу кьыззугагъэуцохэрэм Бэрэтэрэ Теуцожь иер зэ нэмыӀэми ахэмытыгъэу кьатшӀэрэп. Тэри а шапӀэхэр кьыздикӀыгъэхэр, товарэу кьырашӀӀагъэхэр зыфэдэхэр зэдгъашӀэхэти, гъэзетым кьидгъэхьажьхэ тыхэбзагъ. Ары пэпчъ, тызэресагъэу, Бэрэтэрэ Теуцожь ишапӀӀӀэ тырекӀокӀы, нэгъушӀоу, кьытажэщтыгъэм фэдэу кьытпэгъокӀы, уахьти кьыхегъэкӀышъ, зэдэгущыӀэгъу кӀэки дьтӀӀэ.

Бэрэтэрэ Теуцожь 1950-рэ ильэсым кьуаджэу Нэчэрэзые кьышчыхьугъ. Ятэу Хьальэустэн

Теуцожь и ИофшӀэн фэшъыпкӀ

егъашӀэми чыгум ыӀэ хэлъызэ, трактористэу кыхьыгъ. Янэу Нэфсэт колхозым ильэсыбэрэ щылэжьагъ, губгъо бригадэм хэтыгъ. Ахэм ӀэпыӀэгъу афэхьузэ, ныбжьыкӀэ дэдэу Теуцожь ИофшӀэным пыщагъэ хьугъагъэ. ЕджапӀэм чӀэсыгъ загъэпсэфынэу кьызатӀушхэкӀэ натрыфыр, тыгъэгъазыр зыпӀӀэхэрэм, консервышӀ комбинатым ащэхэрэм ахэтэу Иоф шӀӀэу зырегъажьэм.

Гурыт еджапӀэр кьызеухым, сатыушӀ хьуштыр кьызсагъэхьазырыр техникумэу Краснодар дэтым щеджагъ. Ащ ыуж, 1969-рэ ильэсым якьуаджэ дэт тучаным Иоф шӀӀэу ригъэжьэ-гъагъ. Ышыпхъу нахьыжъэу Хьарыет тучаным ипэшагъ, ежыр ащ игодзагъ.

— А лъэхъаным джырэ фэдэгъэп, Иоф шӀӀэныр кьыныгъ, — игукъэкӀыжхэм ташегъэгъуазэ Теуцожь. — Джыри тыкьагъэ-кошыгъагъэп, тичылэжъ тыдэсыгъ. Кьоджэ тхьамэтагъэр Нэхэе Юсыф. Мазэм кӀэнкӀэ минич дгъэхьазырынэу план тилагъ. Ащ изакъоп, гъучыри, тхылгыпӀэжыри, лыри, цыри кьэтыгъоинхэ фэягъэ. Щалгъэр тӀыгъэу чылэр кьэткиухьэщтыгъ, унагъохэм кӀэнкӀэр кьащытшӀэ-фыштыгъ. СшыгъупшӀэжырэп типлан итымыгъэку зэхьум Рязанскэм тыкӀозэ кӀэнкӀэ кьызэрэщытшӀэщтыгъэр. Планми кьедгъэхьугъагъ, кьытшӀытхьугъагъэх. Лэу кьэдгъэхьазырырэр Бэгугъэ Мосэ зипэщэгъэ шхалӀэм еттыштыгъ.

Корр.: Тхьамэтабэмэ Иоф адэшӀагъэу кьэпӀуагъ. Хэтэ анахь дэгъугъэр?

Б.Т.: Тхьамэтэ зыхьылымэ

ильэс 40-м ехьум Иоф адэсшӀагъэшъ, дэй ахэтыгъэу сфӀошӀтэп. Ахэм кьысаӀорэр сшӀагъэ, сагурыӀуагъ. Сафэраз, шӀукӀэ сыгу кьэкӀыжыых. Иоф тэрэзэу умышӀэмэ, хэти кьыпфидэщтэп. Джащ фэдиным ныбжьыкӀэ залэ кьысафгъагӀозэ, ИофшӀэным фэгъэсагъэх. Ахэм ашышых МэщӀӀэкӀо Сусанэ, Мэлгош Рэзэ, нэмыкӀхэри.

Корр.: Пшэшьэжьые ыкӀи шьэожьы дэхэ-кӀаехэр кьоджэ урамым щызэблэкӀыхэу тэлъэгъу, тучанми кьычӀлахьэхэшъ, зыфаехэр Теуцожь арешӀ. ТэгъэшӀагъош чылэ цыкӀоу унэгъо 83-рэ нахь мыхьурэм ащ фэди зыбжьыкӀэ зэрэщытлэгъурэр ахэр кьыздикӀыгъэхэмкӀэ, зыпылхэмкӀэ Теуцожь теупчӀы.

Б.Т.: Тыди кьыкӀыгъэхэп, тэ тиныбжьыкӀэх зэкӀэри. Мэшэлахьэу кьытхьэхьо. Мы бгъэшӀагъорэм тесэжыгъ. Тиклуб джары дэгъоу Иоф зыкӀишӀэрэр. Рэнэу ар цыфкӀуапӀэу щыт. Кружок зэфӀшхьафхэм Иоф шӀӀӀэ. Ахэм якӀуалӀэхэрэр тиныбжьыкӀэхэр арых. Клубым ипашӀэу Мэлгош Зурыет зэхэщӀӀо бэлахь. ИофшӀэн шӀу елӀэгъу, ипшӀэрылхэри щытхьу хэлъэу егъэцакӀэх, кьоджэдэхэр лӀэшэу фэразэх. МэфӀкӀ кьыхэкӀырэп тинахьыжъхэм концертхэр кьафимытхэу. НыбжьыкӀэхэм чӀӀдэхэр, пчыхьэзэхэхэ гъэшӀӀэгъонхэр афызэхешэх. Мары титучан мэкъэгъӀоу кьыриӀу-лӀыгъэми кьышӀӀо пчыхьашхьэ

концерт гъэшӀӀэгъон клубым зэрэщыӀэщтыр. Мы плӀэгъурэ ныбжьыкӀэхэр ащ зыфагъэхьазырэу клубым шыӀагъэх.

Арышъ, Рэмзэн, тиклуб шы-зэгъокӀэу кыхэкӀырэп, рэнэу шычэфыгъу, цыфкӀуапӀ. Ащ ИофшӀӀэхэм тикъоджэдэхэм концертхэр кьазэрафатыхэрэм, зэрагъэчэфхэрэм ямызакъоу, чылэ гъунэгъухэми ащӀӀэх. Ащ фэшыхьат тиартист цыкӀлэхэм концертхэр Джэджэхьабли, Къунчыкьохьабли, нэмыкӀхэми кьазэрашӀагъэхэр. Краснодар псы-лӀыгыпӀэр ашӀы зэхьум, тичылэу Нэчэрэзые чыпӀэжъэу зыдэщысыгъэм фитыгъуаджэу кьырагъэкошыкӀыгъэхэр чыпӀагӀэу джы тыздэщысым кьызытӀысыжыгъэхэр ильэс 40 мэхьушъ, концертшыхом икьэтын зыфагъэхьазыры.

Корр.: Джы о уиофшӀа-кӀэ зэрэзэхашӀэрэм тыщыгъэгъуазэба.

Б.Т.: Мы тучаныр сиунагъо-кӀэ 2002-рэ ильэсым сщэфыжыгъэу сытес. Сызыпылтыр тикъоджэдэхэр зыфаехэр зэгъэшӀӀэгъэныр, кьафэщэгъэныр, ящэгъэныр ары. Цыфхэр зыфаехэу симыӀэ шыӀӀӀ. КьычӀлахьагъэр кьызкӀэупчӀэрэр есэщэ, симыӀэ зыхьукӀэ телефонымкӀэ сытеошъ, кьясэгъашӀ. Нахьыпэм фэдэжъп, джы кьытфэзышӀэщтыр хьоих.

Тапэрэ ильэсхэм афэдэу джыри ермэлыкхэм сахэлэжьэныр сикӀас. Сэщ фэдэх Нэныжъ Мери, Хьакъуй Азмэти. Ау нэмыкӀ унэе тучанхэм кьафэмыкӀохэрэр кьахэкӀых. Сэ сесагъэшъ, Адыгэкъали, Шытхьэлэ ыкӀи ПсыфӀбэ районхэми сашӀӀэ. Ащ пае ситучан езгъэтырэп, узшы-фэе уахьтэм укьычӀлахьан плӀэ-кӀышты.

СатыушӀ бэлахь, хьупхъэ, нэутх, икьоджэ гупсэ, ащ шыпсэухэрэм шӀульэгъоу афыриӀэр гъунэнчъ тучантесэу Бэрэтэрэ Теуцожь. Цыгъху тхылъэу иӀэхэри пшӀы пчъагъ.

Унэгъо дахи ышӀагъ. Ишгъхьэгъусэу Кьутасэрэ ежыррэ пшӀэ-шывишъ зэдэгъотыгъ, зэдапӀугъ, апшӀэрэ гъэсэныгъэ арагъэгъотыгъ. Гошсими, Сусани, Саныети хьупхьэх, дахэу мӀэпсэх ыкӀи мӀэлажъэх.

НЭХЭЕ Рэмзэн.

Сурэтым итыр: **Бэрэтэрэ Теуцожь.**

Полицием хагъэкӀыгъ

Адыгэ Республикэм хэгъу кӀоцӀ ИофхэмкӀэ и Министерствэ кьызэритыркӀэ, ильэс 11 зыныбжь пшӀэгъэ-шъэжьыеу Ангелина Беловар зыщаукӀыгъэ чыпӀэм участковэ уполномоченнэу Иоф шӀызышӀэщтыгъэр уплӀэкӀунэу зэхашагъэхэм ауж полицием хагъэкӀыгъ.

Мыекъопэ районим иучастковэ уполномоченнэхэм якьулыкъу ипашӀэрэ обществэннэ щынэгъончӀэныр кьэухьумэгъэнымкӀэ отделим ипашӀэ игуадзэрэ ӀэнатӀэу аӀыгъхэр атефэхэмэ джыри зэ ауплӀэкӀужьынэу унашӀо ашӀыгъ.

Мыекъопэ районим ит поселкэу Табачнэм щыпсэурэ Ангелина Беловар ильэ-

сэу тызыхэтэм, бэдзэогъум и 16-м, зыдэхьугъэр амышӀӀэу кӀодыгъэ. Бэдзэогъум и 18-м уголовнэ Иоф кьы-зӀуахыгъ. ТхьамэфитӀу тешӀагъэу зыныбжь имыкьугъэ пшӀэгъэжьыем ихьадэ зыщыпсэуштыгъэ унэм метри 100-кӀэ пэчыжъэу кьы-щагъотыжыгъ. Мы мэфэ дэдэм ятэнӀӀосым ишӀэ-огъоу, мы псэупӀэ дэдэм шы-щэу Андрей Костановыр кьаубытыгъ. ПшӀэгъэжьыер зериукӀыгъэм ар еуцолӀэ-жыгъ, хьадэр зицигъэбыл-лыгъэ чыпӀӀэри полицей-скэхэм кьаригъэлъэгъугъ. А.Костановым кьызэри-ӀуагъэмкӀэ, пшӀэгъэжьыер ытхьэлагъ, ау зэрэбэныгъэм еуцолӀэжыгъэп.

НАРКОМАНИЕР

ШьоушыгъушӀ заводэу станицэу Динскоим дэтым операторэу шылажъэщтыгъэ Александр Чуриковым лэжьэпкӀэ гъэнэфагъэ иӀэу, игъоми ар кьыӀукӀэжъэу шытыгъ. Ау псынӀкӀэу бай хьуным лӀэш дэдэу ар зэрэфэягъэм гъогу пхэндж тыришагъ.

Хьыкумым зэригъэунэфыгъэм-кӀэ, «... ышӀэрэр зэрэмытэрэзыр кьыгурыӀозэ, станицэу Джэджэ иӀэгъо-блэгъу кьышыкӀыштыгъэ

Бай хьунэу гугъагъэ

кӀӀӀ кондипӀымэ ашъхьапэ пыт тхьапэхэр кьапичыхи, колхозэу Лениным ыцӀэ зыхьыштыгъэм иунагъэу зыпары зычӀэмытыжыым икӀа-

шъо шыӀыгъыгъ». Мы унэ дэдэм ащ «кьышызӀуихыгъ фабрики». Ащ кӀӀӀ тхьапэхэр ыгъэтакъо-хэти, марихуанэ ыгъэхьазыры-

штыгъ, детектив жанрэм ишапхьэхэм атетэу ар наркоманхэм алӀкӀыгъахьэщтыгъ. МэшӀохэгъэнэ кьэмлан цыкӀлэхэм наркотикыр адильхьэти, станицэу Джэджэ шыпсэурэ наркоманхэм ямызакъоу, Мыекъуапи шыӀуигъэкӀыштыгъ.

Зэгорэм стӀэчани 4 арыз марихуанэм пае ащ «бартер» кьыда-шӀыгъ — мотоциклэ кьыратыгъ. А мотоциклэмэрэ марихуанэрэ Ӏуигъэ-кӀыхэзэ, «сатыушӀыр» наркополи-цейскэхэм кьаубытыгъ. Джы ащ та-зырэу сомэ мин 20 зэрэрагъэты-штыгъ имызакъоу, ильэси 5 хьапс тыралхьанэу хьыкумым унашӀо ышӀыгъ.

Урысыем и ФСКН Краснодар краймкӀэ и Шьолыгъэр гъӀорышӀапӀэ АР-мкӀэ и Кьутама ипресс-кьулыкъу.

Усэкко ныбжыккэм игущыи
изекIуакIи зых. Ар къыщечу-
шыхъаты «Дзэ Плъыжым
сэкко» (Гъзэ. «Колхоз быракъ»,
23.03.1938, н.7) зыфилорэ усэм.
Ыныбжыккэ къытефагъэу
дзэм ащэнэу кызыралоккэ, ар
ежырккэ насыпыгъэу, гушл-
гошхоу елыгътэ. Ыгу кыдегъэу,
ымаккэ Iэтыгъэу ккэлэ:

УДЖЫХЪУ ХЪАЛИДЭ ФЭГЪЭХЪЫГЪ

«Дзэ Плъыжбыр кысэ-
джагъэшъ,
Тэ ти Родинэшхо кээсы-
ухъумэшт.

Сыфэчэфэу сызэрэкорэм-
кIэ сэ сыкIэгъушIу,

Сызафэу, шыпкыагъэр
сыдигъуи сэ зыхэзгъэлын!»

Гугъэ дахэм ишIэт хэтэу,
шыIэныгъэм шлошъхуныгъэ
пытэ фырилэу Хъалидэ усэ-
щтыгъэ, игугъэ нэфхэр нэфанIэ
зэрэфэхъуштым ичыхъэ пытэ
тельыгъ.

1938-рэ илээсым шыIэ ма-
зэм и 9-м хэку гъэзетэу «Кол-
хоз быракъым» Уджыхъу Хъа-
лидэ ирассказэу «Родинэр»
зыфиорэр кыхиутыгъагъ. А
илээс дэдэм, мэкъуогъум, кы-
дэклъыгъ а цIэр зилэ тхылъ рас-
сказитIу дэтэу, ипчъагъэкIэ
3000 хъоу. ЛэжъэкIо цIыфым
ишыIакIэ нахъыпэм зыфэ-
дагъэм рассказым тыщегъэ-
гъуазэ Сэфэрбий ишыIэкIэ-
псэукIэкIэ. Ар илээс 35-рэ
якъуаджэ щыц гъэпщылIэ-
кIо баеу Бухъарбий фэшэ-
хъуагъ. НахъышIум шыгугъэу,
ау зи кыдэмыхъуэзэ Сэфэрбий
«...илээс шкIырэ тфырэ зыфэ-
шэхъогъэ Бухъарбий байм
ишыхъу ыгъэхъуштыгъэмэ
ащышэу зы шыкIэ цыкIу ты-
гъужьым ышхыгъэу хъугъа-
гъэ». Ащ кыыригъэкIи, Бу-
хъарбий кыгъужжи Сэфэр-
бий кыырымIожыгъэ шы-
Iэп, ащи кышчыуцугъэп, «плэ-
шэу ынахэ кыкIиутэу кьенэ-
пэшъоуагъ». Ащи кышчыуц-
угъэп бай утэшъуагъэр. Кызе-
ом, кыамышэу IэкIигъэзыгъэр
кыштыжыныу шахом зызе-
уфэм, ешъутири лыжбыр ри-
утыгъ. «Кыамышэр кыырым-
гъэштэжэу, етIани шъхъащы-
уцожжи заулэрэ еуагъ». Бу-
хъарбий утын хылыгъэу Сэфэр-
бий рихыгъэмэ игъонэмыхэ
ашIыгъ, ишъхъэгъусэрэ иса-
быеу Темыркъанрэ шыIэкIэ
зэжъум идэкъацэ кыдэнагъэх.
Арэуштэу илээсым илээсыр
кIэлъыкIозэ Темыркъан гугъэр
игъомылэу джыри илээс Iо-
кIырэ тфырэ кIуагъэ. Бухъар-
бий ифэшъошэ пшъэдэкIы-
жбыр езыгъэгъотышт лэжъа-
ныр кээсыгъ, лэжъэкIо цыфхэр
шыIэклэкIэм игъогу тыхагъэх.
Темыркъан чэмэхъо-шэхъо
пщылIыпIэу зэрытыгъэм кье-
кIыжышъ, трактористэу еджэ,
колхозым Iоф щешIэ, «имэфэ
IофшIэн фэдитIоу, шэу шъхъа-
димыфэу мафэ кыырифэрэп». Iлэхъупхъэу ипшъэрылхэр
егъэцакIэх, спортым чанэу
пылэ, гъэзетмэ яджэ...

Лъэпкъ зэфэшъхъафхэм язэ-
кхоншыгъэ-зэныбджэгъуныгъэ
зэрэпытэрэм инэпэплъэу Те-
мыркъанрэ Яшкэрэ яобразхэр
рассказым кышчытыгъэх. Мы
рассказхэм кыащиIэтыгъэ зэ-
дэпсэу-зэдэлэжъэ коллектив
шыIакIэм итемэ зыпкъ иуцуа-
гъэу, колхоз шыIакIэм цыфхэр
зэрэзэфышхэрэр, зыч-зыпчэ-
гъоу зэкъотхэу зэдэпсэунхэу зэ-
ррагъажьэрэр, текIоньгъэшIу-
хэр зэрашIыхэрэр ары идейнэ-
тематическэ ыкIи художест-
веннэ лъапсэу рассказым пкы-
рылбыр. А темэр ары ятIонэрэ
рассказэу «Зы мафэ» зыфилоу
тхылъым кыдэхъагъэм иIэри.

Лъэпкъ гупшысаклэр, лъэпкъ
гурыIуакIэр, лъэпкъ зэхашIэр
ыгъэлъэшэу, гъэшIэ зэфэхъы-
сыжхэр кызылотыкIырэ гу-
шыIажьхэр авторым итхыгъэ-
хэм ащегъэфедэх: «Насыпын-

чъэр махъшэм тесми хъэр еца-
къэ», «Быныр икIымэ, анахъы-
кIэм унагъор кылыгъэханэ»,
«Чэтэ чIэгъым «нан» шаложьы-
рэп» (рассказэу «Родинэр»),
«Улажъэмэ, лыжъ пшхын»,
«Сихъэ цыфы хъугъагъот»,
«Чыгъэе пхъэцIакIэ зэпырыз-
гъэзэн» (рассказэу «Зы мафэ»)
ыкIи ахэм анэмыхIэхэри. КIэкIэу
кыэпIон хъумэ, тхакIом иныб-
жыкIагъэ емылгытыгъэу ыбзэ
IупкIэу, игупшысэхэр къаргъо-
хэу, зэгъэфагъэхэу ирассказхэр
ытхыгъэх.

***

Усэхэр, рассказхэр, очерк-
хэр зэпыу имыIэу Уджыхъум
ытхыштыгъэх, хэку гъэзетым,
журналэу «Тихахъо» кыащыхи-
уштыгъэх. Гъэзетэу «Соци-
алистическэ Адыгем» очерк-
хэу «Маим ипчыхъ» (1.05.1938),
«Табор» (9.10.1938), «Патриот-
хэр» (4.11.1938), «Цыгъо игу-
шIуагъу» (ыкIо нахъыкIэ кы-
шчагъэр зэрэлъэхъагъэр кье-
Iуатэ — 26.06.1939) ыкIи ахэм
анэмыхIэхэри. Усэклэшхом иду-
най зехъожьым, ащ ишыIэны-
гъэ ыкIи итворчествэ яхъы-
лагъэу «Теуцожь Цыгъу Алыи
ыкIу» ылоу шыIэ мазэм и
28-м, 1940-рэ илээсым гъэзе-
тэу «Социалистическэ Адыге-
им» очеркышхо Хъалидэ кы-
хиутыгъ. Ахэми язакъоп, уры-
сыбзэкIэ тхыгъэ художествен-
нэ произведенийхэр Хъалидэ
адыгабзэкIэ зэридзэкIыгъэх.
Ахэм ащышых А.П. Чеховым
зы едзыгъо хъурэ ипъесэу
«Мышъэ», ирассказэу «На-
лим», автор зэфэшъхъафхэм
яусэхэу «Летчикмэ яорэд»,
«Чыгу ныбжыкIэ» ыкIи ахэм
анэмыхIэхэри.

Заор кызежъэм сабыи ибэм
ны, ты фэхъугъэ ихэгъэгу кы-
ухъумэнэу ежъ ишIонгъоны-
гъэкIэ дзэм кIуагъэ. Дзэ кы-
лыкIур ыхъы зэхъум тхэныр
зэпигъэуэгъэп Хъалидэ. Жы-
кышэцгъу такыкIэу кыхъэ-
кIырэм итхъапэрэ икIэлэмрэ
зэтетыгъэх, зэуапIэм шилгэ-
гъугъэр, гум шышIагъэр, шъхъэм
гурышэ-гупшысэу шызэпэкIэ-
кIыгъэхэр тхылгышIэм псын-
кIэу ригъэкIуштыгъэх. Зыхэт
дзэкIолIмэ агу кыIэтэу, жы-
шхо кIэтэу, гушIубзыоу, шхы
шъабэр ыIупэу Хъалидэ цыф
дышъагъ, IуэкIгъэ пстэумэ кы-
зэраложьырэмкIэ. Зэо лэжъа-
ным дзэм дыхэтыгъэ Наурзэ
Борисэ кызыритхыжырэмкIэ,
«чыIэ, кын ымылоу Хъалидэ
емызэщыжэу политическэ
Iофхэр ешIэх, боевой листок-
хэр кыдегъэкIых, солдагъэу, ко-
мандирэу лыгъэ зезыхъэхэрэм
якыбар зэкIэмэ алыгъэлэсэу»
нэутхэу, хъупхъэу икыулыкIу
зэрехъэ. Фашизмэ зэкIагъэ-
блэгъэ зэо машIор тыдэки шэ-
устхъо, шжъэ. Ау кызытеуцо
имыIэу Хъалидэ ылгъэкIы-
штым нахы нахъыбэ ешIэ,
пыим нахэ утынышхо зэрэа-
хыштым дзэкIолIхэр фегъэ-
бых. А мэфэ хылыгъэхэм адыгэ
кIалэм лыгъэу зэрихъагъэр
кыаушыхъатэу «За оборону
Ленинграда» зыфиорэ бгъэ-
халъхэр кыфагъэшъошагъ
ротэм иагитаторэу, сержантэу
Уджыхъу Хъалидэ. Хъадэгъу-
пIабэм арыфагъ адыгэ кIалэр,
ау ыпсэ пэтыфэ кыащтэр ышIа-
гъэп, кызытеуцуи, кызыэкла-
кIуи имыIэу ихэгъэгу — янэм
фэзэуагъ, ыпсэ фитыгъ.

ШЪХЪЭЛЭХЪО Абэ.

ТХАКIОУ ЛЪЭЦЭР ВЯЧЕСЛАВ
ЫНЫБЖЪ ИЛЪЭС 60 ХЪУГЪЭ

ЖанракIэм икъэхъукI

Социологическэ кIэупчIэн-
хэм кызырагъэлыагъорэмкIэ,
тхылъеджэхэр (ныбжыкIэхэ-
ри, ныбжэ хэкIотагъэ зилэхэри)
нахэ зыфэщагъэхэр детектив
жанрэр ары. Ащ IэкIыб кыэ-
ралыгъохэм кыащегъэжъагъэу
урысые шьолтырыр зэлъекIу,
лэжшэу ашлогъэшIэгъонэу пы-
щагъэхэу цыт, ау аш тиадыгэ
литературэ илээсыбэрэ фэпэ-
Iапчэу цытыгъ.

Детектив жанрэр урысы-
бзэкIэ тхыгъэу адыгэ литера-
турэм апэрэу кыхэзыгъэхъа-
гъэр юристэу, илээс пчъагъэ-
рэ милицием икыулыкIу зэ-
фэшъхъафхэм ащылъэжъагъэу
Лъэцэр Вячеслав ары. Литературэм
ылыэныкIыкIэ сэна-
ушыгъэу хэлымрэ илээс пчъа-
гъэм Iофэу ышIагъэмрэ зэри-
шалIэхи, романхэр ытхыгъ.
Лъэцэр Вячеслав ащ ыпэкIэ
тхэштэгъэп, илитературэ твор-
чествэ романкIэ ригъэжъагъ,
героикIэхэм нэлуасэ тафшлын,
социальнэ зэфэмыдэныгъэу
цыфхэм яIэхэр кыгъэлъэгъо-
нхэ, кырилотыкIынкIэ ылыэ-
кIыгъ. Шэн пытэ зилэ цыфхэм,
сэнаушыгъэ зыхэлъхэу хэгъэ-
гу коцI Iофхэм яухъумако-
хэм, кыумалым пэшIуекIонхэ
зылгъэкIырэ цыфхэм, ахэм Iоф
зэрашIэрэ шIыкIэми тащигъэ-
гъозагъ, гурышэ-гупшысэ зэ-
фэхъысыжъхэри тигтэшIыгъэх.

1995-рэ илээсым кыащегъэ-
жъагъэу Лъэцэрым детектив-
криминальнэ жанрэм илээу
романиплI урысыбзэкIэ кы-
дигъэкIыгъ. Ахэм ацIэхэр:
«Южный крест», «Лавина»,
«Операция «Оборотень», «Бар-
хатный сезон». Итхыхэрэр
анахэу зэхылагъэхэр тыхэу
бзэджащIэхэу, тыгъокIо-укIа-
кIохэу, зэщыхъуакIохэу кытэ-
джагъэхэр, ахэм апэуцужьырэ
кыулыкIушIэхэм ялофшIакI.

Алэрэ романэу «Южный
крест» зыфиорэр кызырыкIоу
тхыгъэп, мэхъэнэ куу иIэу, ти-
непэрэ шыIакIэ мыхъо-мышIэу
хэхъухъэхэрэм афэгъэхыгъэу,
узыIэпишэу гъэпсыгъэ. Зэшы-
пэтэгъэуцIэ мыр Лъэцэр Вя-
чеслав ытхыгъэп — ыгу джэ-
макIэу кыIулыкIырэмкIэ, иIоф-
шIэгъу лэжъан ежъ ышъхъэ-
кIэ шыпэкIэкIыгъэ, шилгэ-
гъугъэхэм произведенийер аты-
рихыгъ. Мыр роман кыдыеп,
тхымыкIэгъо-гыбзэ псалгэ-
кIэ кыIотыкIыгъэ тхылъ. Ав-
торым лэныкыуабэ романым
кыыришIэкIыгъ, социологием,
философием, социологием хэ-
шыкI гъэнэфагъэ афырилэу
итхыгъэ ахэр зэкIэ хигъэшэн-
хэ ылыэкIыгъ.

Романэу «Южный крест»
зыфиорэм психологическэ,
социальнэ-зэхэфын, нэшэнэ
гъэнэфагъэхэу криминальнэ
произведением хэтын фае-
хэр хэгъэщагъэх. Тыгъоныр,
хъункIэныр, укIыныр пхы-
рышыгъэх, пычыгъо гъэнэфа-
гъэхэмкIэ кыгъэлъэгъуагъэх.

Ухъумакохэм яшIэ хэлъэу,
бзэджащIэхэм мыхъо-мышIэу,
кыумалыгъэу зэрахъэщтыгъэ-
хэр лэныкыо шъхъаIэу авто-
рым романым кышщеты, ар
игъэкIотыгъэу, художественнэ
Iэпэлэсэныгъэ хэлъэу зэрегъа-
фэ. БзэджащIэхэм ядунай Iоф
цызышIэрэ цыфхэм ацIэхэр
авторым кыреIох, цIэхэри зэ-
блихъухэу кыхэкIы. Крими-
нальнэ дунаим хэт цыфхэм
ми ягъэпсыкIи, язекIуакIи,
ягузэхэшIэ-хэбзэ гъэнэфагъэ-
хэу яIэхэм ар ащыгъуаз. Бзэ-
джащIэм идунай зыфэдэм
авторым хэшIыкI ин фыриI,
ахэм ягулыгъэ зынэсырэри,
якыыл зыфэдэри, зыхэтхэ ду-
наим зэрымыр зэришIыгъэхэ-
ри Лъэцэрым кыгъэлъагъо.
БзэджащIэхэм насыпэу афэ-
хъугъэр зэрэмыпсынIкIэм, ахэм
гъогу хахыгъэм кыгъэзаплэ
зэримыIэм авторыр кыатегу-
щылэ.

ЯтIонэрэ романэу авторым
кыдигъэкIыгъэм шъхъэу фи-
шыгъэр «Лавина». Адыгэ де-
тективнэ жанрэр ашкIэ лъи-
гъэкIотагъ, ащ зэрэфэкIу-
лайри кыгъэлъэгъуагъ. Мы
романыр тиреспубликэ имы-
закъоу, Урысыеми шызэлыа-
шIагъ, тхылъеджэ хъугъэхэ-
ми осэ дэгъу кыфашигъэ.
2008-рэ илээсым анахэ лите-
ратурнэ произведение дэгъу-
хэм язэнэкъокIоу Урысыем
хэгъэгу коцI IофхэмкIэ и Ми-
нистерствэ кыалэу Москва шы-
зэхышэагъэм ятIонэрэ чIы-
плэр шиубытыгъ.

Произведением авторыр
«ЛавинэкIэ» зыкIеджагъэр
бзэджащIэхэм ядунай кыблэ
шьолжырыр зэрэпсаоу зэрэ-
зэлышIагъэм бзэджащIэ куп-
хэу шыIэ хъугъэхэм цыф
жугъэхэм анэ кызырамыгъа-
плъэрэм кыахэкIыгъ. Произве-
дением психологическэ, нрав-
ственнэ-философскэ, художе-
ственнэ-зэфэхъысыжъ нэша-
нэхэр зыдыгыгъых ыкIи дра-
мэр кыешIэкIыгъэу гъэпсыгъэ.
Авторым ибэ-нахъыбэу зы-
фигъазэрэр тыгъон-хъункIэныр
ары. Машинэ тыгъуным хэ-
щагъэ хъугъэ цыфхэм, хъун-
кIэкIо купхэм ябзэджащIа-
гъэхэр, ахэм ящылэкIэ-гъэ-
псыкIэхэр игъэкIотыгъэу кье-
гъэлъагъох. Шуныгъэ кIуачIэу
романым иIэр ины, бай. Тине-
пэрэ адыгэ литературэ мыщ
фэдэ произведенийхэр ищы-
кIагъэх, сыда пIомэ хъугъэ-
шIагъэхэу авторым кыыри-
гъэлъэгъуыкIыгъэхэм, ахэм кIэ-
ухэу афэхъугъэхэм тхылъ-
еджэ ныбжыкIэр гугъуемы-
лэу кыагъэнэн алъэкIыштыгъ.

Произведением «Лавинэм»
кыкIэлъыкIуагъ романэу
«Операция «Оборотень» зы-
цIэр, ар «Южный крест»
зыфиорэм пыдзагъ. Ыпэ-
рэ романхэм афэдэу мыри
зыфэгъэхыгъэр бзэджащIэ-
хэм ядунай, узыIэпишэу,

уджэнкIэ гъэшIэгъонэу тхыгъэ.

2003-рэ илээсым «Бархат-
ный сезон» ылоу джыри зы
детектив роман Лъэцэр Вяче-
слав кыдигъэкIыгъ. Ар хъу-
гъэ-шIэгъэ зэхэгъэкIухъэгъэ-
пхыгъэкIэ кыырегъажьэшъ,
етIанэ зыкыытIатэу еублэ.
Хъугъэ-шIагъэр авторым кы-
гъэлъагъо зыхъукIэ, Iофыр кыэ-
зыгъэхъылыгъэрэ ошIэ-дэмы-
шIэ кыгъэзаплэхэм мэхъэнэ ин
ареты. ЗэлыашIэрэ философэу
Аристотель ыгъэфедэщтыгъэ
терминэу «перипетием» детек-
тив прозэм мэхъанэшхо щыриI.
Цыфэу хэтхэр зэпыштыгъэу,
зэутэкIэхэу, кыгъэзэплэ кIэкIхэр
кызылэпачэу зэрэщытым «пери-
петием» иIахышIу произведе-
нием хешIыхъэ, философии
мэхъанэ кыхельхъэ.

Философскэ гузэхашIэхэу
геройхэм яIэхэм нэмыкIэу авто-
рым ежъ шыIэныгъэм ригъэ-
шыгъэ еплъыкIэхэр кыыз-
щырилолIэрэ чIыплэхэри, хъу-
гъэ-шIагъэхэр кыызщызэхы-
фыхэрэри, зэфэхъысыжъхэри
итхыгъэхэм кыахэфэх. Ахэр
лирикэ-публицистическэ е
щыкIагъэр кыхэзгъэщырэ
уцугъохэу авторым тхыгъэм
хегъахъэх. Ащ фэдэу авторым
изы еплъыкIэ зэфэхъысыжъ
игугъу кытшIын. «Цыфым е
кыфэзыхыерэм пэуцужьы-
ным кыфегъэушы. Ауштэу
шыIэныгъэр гъэпсыгъэн фае,
ау ер мыупэрэхъуджэу теты-
фор бэрэ ылыгъын ылыэкIы-
штыгъэ. Емрэ нэпэнчъагъэмрэ
амыумысыхэу кыагъанэщты-
гъэхэмэ, шыIэныгъэри кызы-
теуцощтыгъэ» (адыгабзэкIэ
зэдэжыжыгъэ мы пычыгъор
«Бархатный сезон» зыфиорэ
тхылъым кыхэхыгъ).

Произведенийхэу Лъэцэр
Вячеслав кыдигъэкIыгъэхэм
нахъыбэмкIэ хъугъэ-шIэгъэ
шыпкIэрэ альапэ, бзэджащIэ-
укIакохэм ацIэ, алъэкъоцIэ
шыпкIэхэр кыырилоу кыхэ-
кIыми, романхэм художествен-
нэгъэ зэфэхъысыжъыр апхы-
рышыгъ.

Непэ Лъэцэр Вячеслав де-
тектив жанрэм игъогу лъегъэ-
кIуатэ, сюжетыкIэхэм зафе-
гъазэ, образыкIэхэм алъэхъу.
Джырэ уахътэ «Оскар роз» зы-
фиорэ романым Iоф дешIэ,
авторым сюжетэу ыштагъэр
бзылфыгъэ колонием мыхъо-
мышIэ зезыхъагъэу дэхэм
пшъэдэкIыжэ зэрахыерэр ары.
Бэ темышIэу романыр кыдэ-
кIышт, детектив жанрэр шIу
зылгъэгъухэрэм кыалэкIэхъашт.

Мы мафэхэм Вячеслав кы-
зыхъугъэр илээс 60 мэхъу, имэ-
фэки мафэ паекIэ тыфэгъушIо,
псауныгъэ пытэ илэнэу, шIоу
шыIэр зэкIэ кыдэхъунэу фэ-
тэло.

ГЪУКIЭЛI Зухра.
Гуманитар ушэтынхэм-
кIэ АР-м институт лите-
ратурэмкIэ иотдел Iо-
фышI.

СПОРТЫМ ШЫЦІЭРЫНОХЭР

БгъэлъапІэрэр кыыотэжыы

Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжыагъэхэр, Урысыем испортсмен цІэрылохэр илӢс еджэгур езыгъэ-жыгъэ кІэлэеджакломэ алукагъэх. Спортымрэ плуныгъэмрэ афэгъэхыгъэ кыбархэр кызылотагъэмэ ащыц Алхъо Сыхъатбый. Ар Урысыем спортымкІэ изаслуженнэ мастер, тиреспуб-ликэ итын анахъ лъапІэу медалэу «Адыгеим и Шытхъузехъ» зыфилорэр кыфагъэшъошагъ. Дунаим самбоимкІэ тІогъогогъо ичемпион, дунаим и Кубок тІогъогогъо кыдихыгъ, Европэм идышъэ медаль щэгъогогъо кыфагъэшъошагъ, Урысые Федерацием апэрэ чыплэр 5 кыщыдихыгъ.

Псауныгъэр хэжыоныгъэхэм якъэкІуапІ. ЫшІэщтыр ымышІэу урамым тет ныбжыкІэм спорт лъэпкымэ ащыц кыыхихымэ дэгъуба.

— **Сыхъатбый, алырэгъум о узыщыбанэщтыгъэ илӢс-хэмрэ джырэ уахътэмрэ зызэбгъапшэхкІэ, зэф-мыдэныгъэу ахэплэгъорэм иягъэ кыюкІа?**

— Зэгъэпшэнхэм яшІуагъэкІэ шыпкыныгъэм нахышІоу уфэкІо. ИлӢси 10, 15, 20-кІэ зэкІэлэбэ-жыи, самбэмкІэ чемпионэу Адыгеим иагъэмэ япчъагъэ кытэгъэ-лът. Тэ тилэгъухэр бэнэпІэ алырэгъум зытекІыжхэм, медальхэр кызыыхыхэрэр хэпшыкІэу нахъ макІэ хъугъэх. ШыІэныгъэр зэрэ-лъткІуатэрэм дакІоу сенаушыгъэ зыхэлъ ныбжыкІэхэм уалтыху-зэ, тренерхэм яфІо-фашІэхэр зы-рагъэцакІэхэрэм, гъэхъагъэ зы-шІырэ спортсменхэр зэрэкагъэ-гушІухэрэм, нэмыкІхэм уягушшы-сэн фае.

— **Самбэр Олимпиадэ джэгунхэм спорт лъэп-кыу ахагъахэрэп. Ащ иягъэ кышъокІа?**

— ЗэхъокІыныгъэу самбэм фэ-хъугъэр бэ. Нахъ псынкІэу, жыр акІэтэу алырэгъум щэбанэх, «пкыгыгузхэр», нэмыкІхэри зы-рагъэфедэхэрэм самбэр нахъ гъэшІэгъон кышІыгъ. Олимпиадэ джэгунхэм спорт лъэпкыу аужырэ илӢсхэм ахагъахъагъэхэм ар зыкІи анахъ дэп. Хэгъэгоу самбэм пыл пчъагъэри нахыбэ хъушт Олим-пиадэм ипрограммэ мы бэнакІэр хэт зыхукІэ.

— **СССР-у хэгъэгушхоу тІагъэм самбэр кыщэ-жыагъ. Олимпиадэм самбэмкІэ дышъэ медаль-хэр нахыбэрэмкІэ кы-щызыхыныгъэ зылъэкІышт-хэр СНГ-м ихэгъэгухэр арых.**

— Нурбый, зыфалорэр шып-кыэ. СамбэмкІэ Урысыем ибэна-кІохэр дунаим шызълъашІэх. Хъа-

санэкъо Муратэ гъогогъу 11 ду-наим ичемпион хъугъэ. Ащ фэдэ рекорд нэмыкІ спортсменхэм агъэуцун алыкІыштми сшІэрэп. Самбэр Олимпиадэм зыхагъахъ-кІэ, ныбжыкІэу пыщагъэмэ яп-чъагъэ хэпшыкІэу зыкыІэтышт, спортышхоми хэжыоныгъэхэр ышІыштых.

Спортым илІыхъужьхэр

— **Сыхъатбый, тызытегу-щылэрэ Іофыгъор лы-кІотэнэу тэгугъэ. КІэлэ-еджакломэ уалукІэмэ ана-хъэу кызыкІэупчІэхэрэр кытапІо тшІоигъу.**

— Спортым цІэрыІо шыхъу зышІоигъор кызыкІэупчІэрэр щыІэныгъэм епхыгъ. Спортсменым кыратырэ лэжыапкІэр зыфэдызыр зэрагъашІэ ашІоигъу. Ащ зи мы-хъун хэслъагъорэп. **Сызыгъэгу-мкІырэр спортым илІыхъужь-хэр макІэу зэрашІэхэрэр ары. Спортым шыцІэрылохэм яалле-хэр Урысыем икълэлэхэм кы-щызІуахыгъэх. Дэгъуба Мы-екъуапэ ичІыпІэ дахэмэ ащыц лъэгъунхъэу ащ фэдэ щэгъэпсы-мэ. Республикэм илІыхъужьхэр ышІэнхэ фае.** ДзюдомкІэ, самбэм-кІэ, атлетикэ онтэгъумкІэ, ганд-болымкІэ, атлетикэ псынкІэмкІэ, спорт шэрыонымкІэ, нэмыкІхэм-кІи Адыгеим гъэхъагъэу иІэр макІа!

— **Тызыщытхъун тІл, ау Іофхэр тызэрэфаем фэ-дэу лыкІуатэхэрэп.**

— Тиансамблэ цІэрыІоу «Ис-лѡамыер» Лондон шыкІогъэ Олим-пиадэм рагъэблагъи, шытхъур Адыгеим кыфыхыгъ. ЗълъашІэрэ «Налмэсыр» мы мафэхэм Герма-нием шыагъ. Адыгэ быракъым и Мафэ илӢс кыс тиреспубликэ шыагъэунэфыкІы. Адыгэ шъуа-шэм и Мафэ Іоныгъом и 28-м Мыекъуапэ шыкІошт. Ащ фэдэ кыбархэм тиныбжыкІэхэр на-хышІоу ащыдгъэгъозэнхэм тыпы-мылгы хъуштгъэп. КІэлэеджакІохэм упчІэ гъэшІэгъонхэр кысатых.

— **ДзюдомкІэ бэнакІо узэ-рэмыхъугъэм кыкІэупчІэ-хэрэба?**

— Ари зэрагъашІэ ашІоигъу. ДзюдомкІэ сыбанэщтыгъ, ау сион-тэгъугъэ килограмм 60-м зэрэнэ-мысырэм кыыхэкІэу самбэм зес-тыгъ. ХэкІыпІэ зымыІэ шыІэп...

Адыгэ макъамэр, Пермь...

— **Зэнэкъокъум ухэлажъэ зыхукІэ угумэкІэу кы-хэкІыщтыгъа?**

— Уззбэныштым узэрэтекІо-щтыр зыдэошІэжыи, угумэкІын фаеу сэлтыгъ. Зыбгъэрэхъаты хъу-хэщтгъэ. Пермь тыщыІэу Европэм изэнэкъокъу хэлэжэщтхэм якы-хэын фэгъэхыгъэ зэнэкъокъум сыхэлажэщтыгъ. Дунаим, Евро-пэм ячемпион финалым сышыІу-кІэнэу щытыгъ. А лъэхъаным сы-ныбжэ икыугъэ кыодыгъ. Алы-рэгъум сызыщытехъащтым фор-тепианэмкІэ адыгэ оредышъор кырагъаІоу зэхэсхыгъэ. Лъэпкы макъамэм сигъэгущуагъ. Бэнэ-гъум нэгъэупІэпІэгъу 30 нахъ ымыхъэу текІоныгъэр кыдэсхыгъ. Нэужым кызырэсаІожыгъэмкІэ, адыгэ макъамэр Пермь шызыгъэ-жынычгъэр тибэнакІомэ ащыщэу Кобл Валер. Сыгу ихъыкІырэр гушІыІэкІэ сфемылогъагъэми, Ва-лерэ психолог шыпкыу а мафэм слытэгъагъэ.

— **Адыгэ Республикэм самбэмкІэ икІэлэцІыкІу ныбжыкІэ спорт еджапІэ ипащэ игуадзэу Іоф ошІэ. Спортым сыда кыуи-тыгъэу пльытэрэр?**

— ШытхъуцІэу кысфаусыгъэр бэ. Ахэр сэгъэлъапІэх. НэІуасэ, ныбджэгъу сызыфэхъугъэхэр... МакІэп тызытегушІыІэн тІэкІы-щтыр. Спортым шыІэныгъэм сы-хищагъ. ТиеджапІэ ипащэу Пшы-кыаныкыо Долэтбый, тренер цІэ-рыІоу Хъэпэе Арамбый, сІлоф-шІэгъухъу самбэр лызыгъэкІуатэ зышІоигъомэ сафэраз. Синыб-джэгъухъу Сергей Тарасенкэм, Ро-берт Зейтуняи, нэмыкІхэри ІэнэтІэ зэфэшъхъафхэм аІутых. Спортым шІуагъэу кыафыхыгъэм уасэ фа-шы, зыщеджагъэхэр агъэлъапІэ.

— **УигухэлышІухэр Тхъэм кыбдегъэхъух.**

— Тхъауегъэпсэу. Сурэтым итыр: Алхъо Сыхъат-бый.

— ПсэупІэу Тульскэм апэрэ классищыр кыщысылхыгъ, Мые-кыуапэ ия 10-рэ гурыт еджапІэ ащ ыуж сыщеджагъ, Адыгэ кыра-лыгъо университетым сишІэныгъэ шыхэзгъэхъагъ, — кыІуатэ Ал-хъо Сыхъатбый. — Тхъаегъэпсэ-ух спортым сыхэзыщагъэхэр, Іоф кыыздэзышІагъэхэр.

— **Андрей Выростковыр апэрэ тренерэу уилагъ.**

— Ащ сыфэраз. СишІэныгъэ зэрэлыкІуатэрэм елтытыгъэу Урысымерэ Адыгеимрэ язаслужен-нэ тренерэу Хъот Іонысрэ СССР-м изаслуженнэ тренерэу Хъэпэе Арамбыйрэ сипащэхъу спорт зэ-нэкъокъумэ сахэлажэщтыгъ.

— **Медальэу кыдэпхыгъэр макІэп, мэшэлахъ. Непэрэ кІэлэеджакІохэм уалукІэ-мэ япІо пшІоигъор ба?**

— Симедальхэр арэп сыкызы-тегушІыІэ сшІоигъор. Спорт зэ-нэкъокъумэ нахыбэрэ ахэлэжэн-хъу сыфай. Спортыр — псауныгъ. Шыфыр гухэлъ инхэм теубытагъэ хэлъэу афэкІоным фэшІ спортыр сыдыгъуи ІэпыІэгъушІу кыфэ-хъушт.

Интернетыр, урамыр...

— **Тутыным, аркъым татегушІыІэрэп. Ныбжы-кІэхэр Интернетым пы-щагъэхэ зэрэхъухэрэм уиеплыкІэ кыІуалэба.**

— УишІэныгъэ хэбгъэхъоным, кыбарыкІэмэ уакІэупчІэным ямэ-хъанэ цІыкІоп. Интернетым емы-зэщхъу, мафэм имызакъоу, чэщыр хэкІотагъэу ащ кІэлъырыххэм ся-ушгыи сшІоигъу. Спортышхом пымылтыщхэм, гимнастикэм, ат-летикэ псынкІэм сыда зызакІыща-дызэрэр? АщкІэ адезыгъашІгъэрэр кызыгурыІонхэ слъэкІыштгъэп. ШыІэныгъэр псауныгъэм епхыгъ.

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Апэрэ текІоныгъ

СКА Ростов-на-Дону — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 0:2.
Іоныгъом и 3-м Ростов-на-Дону шыздэдешІагъэх.
Зезыщагъэхэр: С. Смирнов — Кисловодск, Е. Хомченко, К. Константинов — Астрахань.
«Зэкъошныгъ»: Валиев, Казаков (Абаев, 85), Сандаков (Мыкыо, 69), Емкъужь, Батырбый, Жегулин (Такъый, 90), Винни-ков, Нечукин, Датхъужь, Натхъо (Ешыгуау, 60), Лучин (Ва-силькин, 79).
Къэлапчъэм Іэгуаор дзэыздагъэхэр: Винников, 54, Лучин, 68.

«Зэкъошныгъэм» идиректор шхъаІэу Натхъо Адамэ кызырэрэ-тиІуагъэу, тифутолистхэр дэгъоу ешІагъэх, текІоныгъэм икыдэхын

яшгыпкыу фэбэнагъэх. «Зэкъош-ныгъэр» тикъалэ дэкІыгъэу илӢс-сыкІэ зэнэкъокъум апэрэу ешІэ-гъур кышыхыгъ.

Купым зэрэщешІагъэхэр
«Дагдизель» — «Черноморец» — 0:0, «Славянский» — КТГ — 3:3, «Мэцыкыу» — «Таганрог» — 0:1, «Олимпия» — «Волгарь» — 2:2. Кубокым икыдэхын хэлэжыа-гъэхэр ешІагъэхэп, непэ зэлукІэ-гъухэр ялэщтых.
Іоныгъом и 5-м ехъулІэу коман-дэхэр чыпІэу зыдэщытхэр.
1. «Черноморец» — 18
2. «Дагдизель» — 17
3. «Астрахань» — 16
4. «Биолог» — 14
5. «Славянский» — 14
6. «Митос» — 13
7. «Таганрог» — 13

8. «Торпедо» — 11
9. «Мэцыкыу» — 11
10. «Олимпия» — 11
11. «Алания-Д» — 10
12. «Ангушт» — 10
13. «Зэкъошныгъ» — 9
14. «Энергия» — 7
15. «Волгарь» — 5
16. СКА — 5
17. КТГ — 4.
«Зэкъошныгъэр» Іоныгъом и 9-м «Олимпия» Волгоград тикъа-лэ шыІукІэщт.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкы ІофхэмкІэ, ІэкІыб кыралхэм ащыпсэурэ тилъэпкыгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи кыбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

Редактор шхъаІэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шхъаІэм иапэрэ гуадзэр
МЭЩІЛЭКЪО Саид

ПшъэдэкІыжъ зыхырэ секретары

ХЪУРМЭ Хъусен

Редакциер зыдэщыІэр:
385000,
кы. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шхъаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжъ зы-хырэ секретары: 52-16-77.
E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыпІэ гъэІоры-шІапІ, зэраушыха-тыгъэ номеры
ПІ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ІОГ», 385000, кы. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4156
Индексхэр 52161 52162
Зак. 2667

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00